
Gamle Danmark skal bestaa

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Gamle Danmark skal bestaa

4

Gamle Danmark skal bestaa

Gamle Danmark skal bestaa

Gamle Danmark skal bestaa .....

Jp. 27/10 1935

Af Sognepræst Kaj Munk.

Vedersø Præstegaard, Valgdagen.

SAA FARER tossede Byger igen hen over Landet og rasler omkring med de visne Blade til Fornøjelse for ingen. Man kalder det for Folketingsvalg. Og man kan det hele udenad paa Fingrene. Lige fra de manende Opraab til det danske Folk ned til de smaa Notitser i Bladene om "en, der har faaet nok". Foruden naturligvis Løfterne og Bagvaskelserne og de døde Sandheder og de levende Løgne. Ja, man kan det hele udenad. Ogsaa Resultatet. Som hedder Hr. Stauning. Hvad for saa vidt er glædeligt, som det danske Samfund endnu ikke har præsenteret Aaret for nogen anden Skikkelse, bedre egnet til at bære den afskaffede Statsministeruniform. Hvilket er sørgeligt, fortvivlende sørgeligt, saa sandt det System, denne Personlighed staar inde for, er hæsligt, dødt og forgiftende, for længe siden tjenligt til Bisættelse paa Møddingen.

Aah, der er mange Tegn i Sol og Maane paa, at lille Danmark glider ud. I Opløsningen. I Intethed. Men man har jo ikke Lov til at tro paa de Tegn. Man skylder sit Navn, sit danske Navn, sit Land, sin Ære, sig selv at finde de andre Tegn frem, dem, der tyder paa usvækket Livskraft, paa Sans for Værdier, paa Maal over Dagen, finde dem frem, gøre opmærksom paa dem og glæde sig sammen med andre over dem. Og vist er der ogsaa saadanne Tegn. Paa Bordet foran mig ligger to Bøger, Forlagenes Efteraarsblæst har hvirvlet herind. De er bundforskellige, ogsaa i Lødighed. Men i eet ligner de hinanden, de bærer Bud om dansk Sind, der staar aabent og er vaagent, dansk Sind, der stadig *kan*.

*

Den ene er bare en Beretning af en jævn dansk Mand om, hvordan han klarede sig et Steds Pokker i Vold i det siamesiske. Han hedder Ascanius, men kunde lige saa gerne have heddet Pedersen. "Syv Aar i Siams Jungle" kalder han sin Fortælling - det er da en ligefrem Titel til en ligefrem Bog. Pedersen, der altsaa hedder Ascanius, skal hugge Træer midt inde i Urskoven; det lyder jo meget ligetil, men er det ikke. Man skal overtale de Indfødte baade til Venskab og haardt Slid med Økse og Sav, og man skal overtale Elefanter til at slæbe af med Træstammer, og man skal overtale Floderne til at fragte dem videre til Savmøllen. Og der staar Pedersen og skal overtale, og Dansk er ikke videre kendt i de Egne, hverken af Indfødte eller Elefanter eller Floder. Men Pedersen gaar paa med krum Hals. Overfor Mennesker og Elefanter kan man naa vidt, naar man behandler dem med saa internationale Midler som Venlighed, Tillid og amerikansk Olie. Værre er det med Floderne, naar *de* bliver obsternasige med enten for lidt eller for meget Vand.

Men saa kan man jo bede til Gud. Saa vidt jeg forstaar paa Forfatteren, havde han faaet ham med sig til Junglen. Det var ikke noget ringe Følgeskab. Og ved et Par Lejligheder

stak han ham en Haandsrækning, der var mere end alle Pengene værd. Saa skred da Arbejdet flinkt fra Haanden, og alle Vanskeligheder overvandt. Men det, der mest varmer en Landsmands Sind under Læsningen, er ikke Eventyrene: om Afvæbningen af Menneskeæderkrokodillen og Kampen med Slangerne og Overrumplingen af Bavianerne og Forfølgelsen af Røverne og Udfrielsen af Elefanterne og Rider-Haggard-Oplevelser ved det gaadefulde Tempel i Bjergene ved den underjordiske Sø; det er spændende og storartet, saa sandt og mandfolkesindigt det er fortalt. Men det bedste af det hele er ligegodt at høre om, hvordan Pedersen i Kraft af sin Ligefremhed, sin Mangel paa Storsnudethed og Racebevidsthed bliver de Indfødtes Ven og Hjælper.

Det er jo fremfor noget netop Danskheds Kendemærke, at vi ikke regner os for mere end andre Folk. Og min Sandten, om ikke Manden her ved ikke at ville føre bliver Fører for den Kreds, han kommer i Forbindelse med; han bliver Giftemægler, Kirurg, Falcks Redningskorps, ja, avancerer saagar til Jordemoder for en Landsby. Og smuk er Slutningens Fortælling om det medmenneskelige Venskab, der sluttet mellem Skovarbejderen fra det fremmede, fjerne lille Land og en ærværdig Siameserbiskop, en gammel Tempelhøvding - "du tror paa Prah Jesus, og jeg tror paa Prah Tjav, men tror du ikke, at alle de, der kun vil det gode og efter bedste Evne holder Budene, faar Lov at komme til den samme Gud, bliver løftet op til ham, til hans Boliger, hvor vi skal renses for alt Støv og Forfængelighed?"

*

Den anden Bog er Valdemar Rørdam: "Sommerens Gang gennem Danmark". Den har ikke Bud til *det* store Publikum, som "Syv Aar i Siams Jungle" har. En Del af de Drengene mellem 10 og 70 Aar, der med Blus paa Kind vil følge Hr. Ascanius paa hans Vovestykker mellem Vilddyr og over Afgrunde, vilde slaa nogle Nik med Hovedet, hvis de blev sat til at gennemblade Rørdams smaa 115 Sider. Men selv om "Sommerens Gang gennem Danmark" ikke kan maale sig i Spænding med Ascanius' Tur gennem Junglen, aander dog ogsaa vor store Lyrikers fine Bog af intenst Liv. Rigere dansk Digtersind end Rørdams flyver ikke hen over vore Sletter i Dag. Og det har ikke skæmmet ham at blive ældre - nej, saa tværtimod. Det er, ligesom han og det danske Sprog kan bedre end nogen Sinde sammen, det danske Sprog, som jo ogsaa har sin Ungdom et godt Stykke bag sig. Er der ikke noget om, at naar Johs. V. Jensen byder den gamle smukke Dame op til Dans, saa knager det i Korsettet? Men naar Rørdam bukker og tager hendes Arm, mærker man ikke Korsettet, tror ikke paa det. Saa er hun lutter svaj, fin Værdighed og mangefold Ynde.

*

Aah ja, det gør godt midt i moderne Livs hæsblæsende Fart at give sig Lov til i et Par Øjeblikke at koble Motoren fra. At sidde stille i en rigtig Digters Selskab. En, der ikke imødekommer den spændte Sjæls Haps efter Jag, en, der ikke brøler for at overbrøle Motoren eller afblænder Billedet i samme Sekund, han har det fremme. En, der taler langsomt og dæmpet, fordi han har noget at sige, og det netop i det Tonefald; saa faar man selv om, hvorvidt man vil høre efter! En, der med Haanden slaar ud over Landskabet og siger: Dvæl og lad dvæle. Og man dvæler og oplever, at alt det, man for forbi som døde Ting, staar der og har Liv, har Mæle, har Smil, og alt det, der var saa gammelkendt, at man kunde det

udenad og ikke gad ofre det et Glimt af sin Opmærksomhed mere, det er nyt, det er ungt, det er fremmed for en paa samme velsignede Maade, som ens egen Barndom er ny og ung og fremmed for en, naar man møder den atter i sit eget Barn.

Lykkelige Valdemar Rørdam! Folkets Øre har han aldrig rigtig haft, men til Gengæld Livets, som de kun ganske faa og udvalgte, og hvem kan være i Tvivl om, hvad der er det bedste? Hvor finder han Skønheden alle Vegne, og hvor finder han den skønt! Mens vi andre staar og skumler over, at Dorthealiljerne vel er meget pæne, men dog ser ud, som om de var frugtsommelige, løfter de for ham "deres hvide, grøntudtungede Krinoliner til en fortryllende Dans med Lyset og Blæsten". I et mildt Foraar "indhenter Violon sit Martsnavn". Hvad oplever han ikke af Blomsterherlighed blot ved at gøre et Stykke Hindbærland rent for Ukrudt! Og i Toppen af Æbletræet, hvor han kravler og plukker, "til jeg følte mig selv som en Sæk fuld af Kartoffler; og jeg fik Barkstumper i Øjnene, og gled, faldt et Stykke ned gennem Træet, og rev mig til Blods, men blev hængende over Skrævs paa en Gren, og greb fat og kom op igen uden at spilde et Æble; og Blæsten suste og sang gennem Træet og mig, vidunderligt". Og under sig ser "saadan en gammel Kavalier" saa et Syn, der tvinger en Graaden i Halsen, saa dejligt er det, saa dejligt fortalt - en ung Pige, mange fortryllende unge Piger, der opfanger i løftede Forklæder de Æbler, han varligt plumper ned. "Og maaske staar der en ung Kone, kun een, der løfter sig imod ham, blomsterrødmende, frugtbuende, selv alle Herlighedens Have, lukket op for ham; Livets Træ, ham betroet".

Eller han lader Vindene synge for sig, Vadehavets Harpeslæt, Stormflodernes djævelske Jazz mod nyrejste Diger for genvundet Land. "Og alle de Havdrøn og Strandsuk samler sig til eet Kor i den sommerlige Stormnat: Alt kommer, og gaar, og kommer igen, efter Love, som hverken Rigsdag eller Finansudvalg har fjerneste Indflydelse paa. - - - Fred og Krig, Riger og Lande, Regeringer og Folk, alt gaar, kommer og gaar lige saa bundløst ufatteligt, som Blomsten springer ud og vi selv er til. Men af denne bundløse Ufattelighed gaar den menneskelige Sjæl; i dette Evighedsbrod af bristende Muligheder staar den menneskelige Vilje oprejst . . ."

*

Bare to Bøger, af to kornedanske Sind, den ene udadrettet og handlingsmunter, den andet favnende og loddende. Begge styrkefuldt vidnende om, at Danmark stadig lever.